

NAŠA MISEL

Leto II.

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST

Štev. 1. (16)

Izhaja štirinajstredno

V Ljubljani, 1. oktobra 1936

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 1. oktobra 1936.

»Naša misel« prestopa prag drugega letnika. Dobro je, da podčrtamo ob tej priliki ponovno našo odločno voljo služiti z vso doslenostjo programu, ki smo ga izpovedali v prvem letu in potrebno je, da ponovimo vsaj osnovne misli, ki nas vodijo v našem stremeljenju.

Lani, na praznik našega nacionalnega in državnega zedinjenja je prvič izšla »Naša misel«. V njej in v vseh sledečih številkah, do vidovdanske, je bila podarjena naša namera družiti, usmerjati in kulturno-politično vzgajati v teh dneh duhovnega tavanja, negotovosti in razkroja mnogih mladih ljudi, vse one, ki priznavajo in spoštujejo osnovne vrednote in večne vodilne misli našega nacionalnega življenja, ki priznavajo, da je okvir, da so neprekoračljive meje, v katerih edino smemo in moramo iskati rešitev vseh kulturnih, družbenih in gospodarskih vprašanj jugoslovenskega naroda. Priznavanje teh meja in teh vrednot, ki samo po sebi zoperstavlja treznost brezumnosti, ustvarjanje rušenju, ljubezen sovraštvu, optimizem defetizmu in disciplinirano svobodo anarhizmu, je začrtalo najznačilnejšo potezo »Naši misli« in vsemu njenemu prizadevanju: uveljaviti te vrednote in meje v vsem našem javnem življenju. V času, ko vsepovsod srečavamo samo zanikanje, ko propovedujejo novi preroki in nove dvomljive avtoritete same uvožene ideje, smo se tem trdnješe oprijeli naše narodne duhovne hrbtnice in se še bolj zaverovali v vodilna načela, ki so nam proti vsem notranjim in zunanjim oviram utirala pot v težki preteklosti.

Ta zvestoba našemu bistvu in smislu naše zgodovine je druga značilnost »Naše misli«. Ona nas je globoko zakoreninila v domačo jugoslovensko grudo, da predvsem iz nje in iz lastnega jugoslovenskega naroda neposredno črpamo duhovnih in fizičnih sil za naš kulturni in gospodarski napredek. Ta značilnost nas ostro razdvaja z vsemi internacionalizmi, ki upogibajo hrbtnice, razkrajajo duševno zdravje in zamaglujejo pogled mnogim našim vrstnikom. V nas samih, v naši popolni prostosti vseh škodljivih zunanjih vezi vidimo globoki smisel našega bitja, vrednega vseh ogromnih žrtev, ki smo jih in gotovo še bomo doprinali v zgodovini do popolnega uveljavljenja nas, kot subjekta v mednarodnem, t. j. človeškem življenju.

Služba Kralju, zaščitniku velike misli jugoslovenskega nacionalnega in državnega edinstva — je naše gesto! Od nje ga ne odstopamo nikdar in v nobenih prilikah!

Z ljubeznijo, z edino vročo željo koristiti jugoslovenskemu narodu in državi smo skozi to prizmo nasledovali življenje okoli nas. Z mlado odločnostjo, jasnostjo in treznostjo, ki nam jo ukaže splošna duhovna anarhija, smo za vzemali stališče do vseh važnih kulturnih, socialnih in gospodarskih pojavov v narodu in v svetu. Naša izpoved je bila iskrena, zato je naša slika dobra in uspeh razveseljiv.

To našo nalogo hočemo vršiti z vso požrtvovalnostjo tudi v bodoče. Hoče-

Težka tragedija, ki jo je doživel naš narod z izgubo svojega največjega Voditelja in najmočnejšega Čuvarja, ostaja v jugoslovenski nacionalni mladini živa. S časovnim odmikanjem dejanja temnih zločinskih sil in s splošnim razvojem naših prilik raste cena in avtoriteta osebnosti Kralja-Mučenika.

Preje brezskrbni pod varnim vodstvom Njegove silne osebnosti čutimo sedaj Jugosloveni težo Njegove odsotnosti. Toda, kakor raste s težo časa Njegova vrednost, tako se v nas pogloblja vera, v idejo jugoslovenskega nacionalizma, v katerem je postal On velik. Ta vera v avtoriteto ideje in nezlomljiva volja nas navdaja z optimizmom tudi v današnjih težavah našega nacionalnega in mednarodnega življenja.

Zvesti osnovnim načelom nacionalne in državne koncepcije Kralja-Zedinitelja vstajamo odločno proti vsem sproščnim silam, ki propovedujejo poguben nauk povratka v stare anarhične razmere verske, plemenske in pokrajinske razdvojenosti, fanatizma in egoizma, ki nujno vedejo v svojih skrajnostih do hegemonističnega centralizma na eni in defetističnega separatizma na drugi str-

9. oktober

Petrova petletka

Naša najpomembnejša nacionalna organizacija »Sokol kraljevine Jugoslavije«, je na štirinajsti rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. pozvala vse svoje številne pristaše, da pristopijo z intenzivnim delom k izvrševanju petletnega načrta, ki naj moralno in fizično pripravi jugoslovenski narod na zgodovinski dan, ko bo On dejansko prevzel s polnoletnostjo slavno žezlo in vodstvo naše usode v svoje roke. Ta poziv, ki stremi predvsem za poglobitvijo vsestranskega sokolskega udejstvovanja, nalaga posebne obveznosti nam mladim. Če je zla usoda oropala našega mladega kralja velikega očeta ter ga že v detinstvu obremenila z dolžnostmi, združenimi z najvišjim in najtežjim položajem v našem narodu, potem smo tudi mi obvezani, da ga s požrtvovalnejšim sodelovanjem na vseh področjih nacionalnega življenja podpremo. Naša pot nas mora vesti v vsa jugoslovenska nacionalna društva, kjer so osnove za ozdravljenje tudi današnjih težkih prilik.

Odgovornost, ki pada v okviru sokolske petletke, predvsem na mladino, pa zahteva od nje tudi smotreno in intenzivnejšo samovzgojo. Preje kot običajno je treba, da postanemo močje, moralno in idejno izklesani. Skozi jugoslo-

mo biti verna slika jugoslovenske nacionalne mladine, ki ve, kaj hoče in kaži-pot mnogim omahljivcem, ki so zašli v temi naše dobe. Svoj program, ki je tesno organsko povezan z velikani našega naroda, hočemo poglobljati in bogatiti z vrednostjo naše mlade generacije, budno prisluščujoč vsem potrebam nemirnega časa.

ni. V interesu napredka, duhovne konsolidacije in mednarodne pomembnosti našega naroda ostajamo neomajno na braniku narodnega edinstva in unitaristične države, kar edino nudi naravne in zdrave temelje našemu kulturnemu, socialnemu in gospodarskemu življenju ter poroštvo popolne enakopravnosti vseh Jugoslovanov na znotraj. Kakor nudi resnično sprovajanje narodnega edinstva in unitarističnega državnega principa v smislu prave nacionalne demokracije, kateri je izhodišče prvenstveni interes celote, polno jamstvo za zadovoljivo rešitev vseh notranjih vprašanj, tako nam ono zagotavlja tudi našo obrambno silo na ven, katero so hoteli oslabilo zločinski protivniki z umorom Kralja-Zedinitelja, ki je bil najmočnejši nosilec jugoslovenske misli.

Prepričani smo, da se bo jugoslovenska nacionalna mladina najbolje oddolžila spomenu svojega Velikega Voditelja z zvesto in neomajno službo tem idealom ter z zvestobo in ljubeznijo Njegovemu sinu Kralju Petru II.

V teh dneh posveti mladina svoje misli svojemu največjemu Vzorniku!

vensko nacionalno misel moramo vzrasti.

Naš obraz mora biti čist in jasen, da nas bo mladi kralj spoznal, ko se bo oziral po najboljših pomagačih v težkem delu za srečo in napredek jugoslovenskega naroda. Prizadevajmo si, da nam bo izkazano to priznanje.

★

VISOKOŠOLSKE DELAVNE ČETE IN PETROVA PETLETKA

Iz »Sokolskega Glasnika« posnema-mo, da so se visokošolske delavne čete, ki jih je organiziral in vodi g. univ. prof. dr. Laza Popović, z navdušenjem oklenile sokolskega poziva. Svoje dose-danje plemenito in koristno delo hoče-jo nadaljevati ter skupno s Sokolstvom dokazati na terenu, z realnim in požrtvovalnim ustvarjanjem, da je tudi v najtežjih okoliščinah jugoslovenski nacionalizem nerazdružljiva in gradeča sila.

Španski građanski rat

Uzroci: demokratija — diktatura. — Istorijski razvitak ide ka diktaturama. — Utopija »demokratizacije« Evrope. — Primer i opomena.

Bitka koja se bije u Španiji nije odlučna ali je jedna od odlučujućih. Istoriski razvitak danas neminovno ide ka uspostavljanju diktatura, živimo u vremenu koje jasno pokazuje koliko je bezuspešan bio eksperiment sa prenošenjem engleskog demokratizma na kontinent. Engleskoj demokratiji, uz-

gred rečeno, valjalo bi posvetiti naročito poglavlje; valjalo bi ukazati na to kako ona daje samo političke slobode ali je vrlo daleko od toga da daje i prave čovečanske slobode: mogu, u Engleskoj, napadati čak i kralja i državu ali ne smem ni da pisnem protiv onih milijun zakona koji diktatorski upravljaju svakodnevnim životom i sputavaju, na nečuvan način, individualnu slobodu.

Ovde, nećemo se pozabaviti pitanjem da li je diktatura sama po sebi spasonosan recept ili nije, utvrdićemo samo da taj oblik vladavine obuhvata sve više zemalja. Već danas, u oštrijem ili blažem obliku, diktatura se primenjuje u Rusiji, Nemačkoj, Italiji, Austriji, Mađarskoj, Grčkoj, Poljskoj, Bugarskoj, Turskoj, o Južnoj Americi da i ne govorimo. Značajno je da su ove diktature nacionalističke, sve se one oslanjaju na nacionalizam kao spiritus agens. Novim se naraštajima rodoljublje predočuje kao prva vrlina, rasni ponos (shvaćen u špenglerovskom smislu, kao volja za moći, a ne po uskom tumačenju nacionalizma) obuhvata ceo narod. Diktatura proletariata, posle primera Rusije, kod normalnih ljudi više ne dolazi u pitanje. Bili smo svedoci moskovskog »procesa«; svakako su tamo i lične razmirice i rivalstvo igrale veliku ulogu ali je efekt bio taj da je pristalica dogmatskog komunizma ostalo manje. Uostalom, već i novi ruski ustav nosi izvesne crte nacionalizma. Doduše, verovatno je da će mnoge njegove odredbe zasada crtati samo na papiru; ali, više je nego značajna činjenica da se, pod izvesnim uslovima, čak i popovima i bivšim carskim oficirima daje pravo glasa.

Čovečanstvo počinje da shvata da jaka nacionalna država pruža najbolji i najprirodniji okvir za razvijanje svih latentnih snaga pojedinog naroda. To je potpuno novo saznanje, još naši ocevi su smatrali da je moguće održati i nacionalno nehomogeno državu. Međutim, tom pitanju valja posvetiti opširnija rasmatranja a to ćemo pokušati u drugom članku.

Prema tome, građanski rat u Španiji je simptomatična pojava. Po našem mišljenju, on se i neće ograničiti samo na tu zemlju nego će obuhvatiti i druge, verovatno Francusku. Tu je vlada Narodnog fronta, u želji da ugodi »iskorištanom staležu«, otišla predaleko. Vidi se da je g. Blum nezan literat, čovek koji život radnika poznaje samo preko moderne »socialne književnosti«. Otkuda bi i mogao znati da stvar stoji tako: ako »iskorištanom staležu« daš mali prst, hoće smesta celu ruku? Kao što je poznato, u Francuskoj je radnik, razmerno, najbolje plaćen i, razmerno, nema nezaposlenih. Ipak, štrajkovi ne prestaju nego se, naprotiv, šire sve više i mestimično dolazi do krvavih sukoba. Nikada, nikada nećemo doći do sredenih prilika ako pomažemo jednom delu naroda na uštrb drugog.

Nije, dakle, teško pretskazati koja će strana pobediti u Španiji: pobediće nacionalisti. Može se, doduše, desiti da

Rusija uzmgne madridskoj »vladi« poslati kakvu pomoć brže nego Nemačka i Italija »pobunjenicima«, pa da »vlada« savlada sadanji ustanak. Ali, to bi bilo samo odlaganje svršene stvari: ako ne pobeđi general Franko, pobeđiće, za dve, tri godine, drugi koji nacionalistički vođ. Hod istorije se ne da zaustaviti a najmanje »narodnim frontovima«. Zšto kod nas i drugde gde se pokušalo ne uspeva stvaranje »nacionalnog fronta«? Zato što »frontova« može biti samo tamo gde postoji kakva velika opasnost pa je potrebno udružiti apsolutno sve raspoložive snage. »Narodni frontovi« osećaju dobro tu opasnost, oni shvataju da je za njih došao dvanaesti čas pa grozničavom agitacijom žele da spasu još ono što se za njih spasiti da. Da je po njima, ne bi se zaveo dvogodišnji vojni rok nego stogodišnji, od rođenja do smrti. Kao što je poznato, oni su protiv rata — o, još kako! Ali u svim državama na kugli zemaljskoj razdražuju mase na rat protiv generala Franka. Vidimo, i opet, da je kod levičara teorija jedno a praksa drugo. Ali nas to ni najmanje ne uzbuđuje jer teorija koja se ne oslanja ni na kakvu činjenicu iz stvarnog života nego je čista intelektualna konstrukcija ne može se, naravno, primeniti u životu. Otuda su razumljiva i sva ona zverstva što ih čine milicionari iako su, u teoriji, samo za human rat ako se taj već ne da uopšte izbeći.

Španski građanski rat je nova žalosna etapa na utopističkom putu ka »demokratizaciji« Evrope. Bez ikakve pristranosti nameće se poređenje između uspostavljanja demokratije i uspostavljanjem diktature... U ime kojeg idola je proteklo više krvi nego u ime »ljudske slobode i jednakosti«? »Ljudska prava« ni od koga nisu bila surovije ga-

žena nego od njihovih »zatočnika«. Zastava »Slobode, Jednakosti i Bratstva« krvavija je od zastave ma kojeg imperijalizma. Ako je francuska revolucija bila nova zora čovečanstva, onda je to bila vrlo krvava zora. Valja jednom tim pitanjima otvoreno pogledati u oči. *Ako nećemo da primimo nacionalsocializam ili fašizam jer »ne odgovaraju našoj psihi i našim potrebama«, onda ne možemo kopirati ni demokratizam koji odgovara samo psihi i potrebama engleskog naroda.* To je logičan zaključak ali nije samo to: to je istina koja je dokazana bezbrojnim eksperimentima koji su u Evropi izvršeni tokom poslednjih sto godina. Kratak rezime: Engleska je postala prva sila na svetu, i snaga i moć takve države zanosili su Evropu. Počele su se nizati slavopojke engleskim ustanovama, parlamentu, političkom ustroju — engleski pisci su inspirisali francusku revoluciju. Time je kolo započelo. Nastala utrka u kopiranju Engleske i njezinog načina života. Malo ko je pomišljao da demokratija nije »artikl za izvoz«. Celo jedno stoleće je živelo u kobnoj zabludi da se specifične ustanove jednog naroda (pogotovo one koje su se iskristalizovale tokom stotina godina) mogu prenesti u drugu zemlju kao seme za krompir. I, da je Engleska i nadalje ostala prva svetska sila, i danas još ne bi bilo ni Hitlera ni Mussolinija, i danas bi se bezobzirno kopirao engleski politički ustroj. Ali, Engleska je danas sišla sa svog piedestala i — oči Evropljana se opet okreću ka prvoj sili.

Španski građanski rat je primer i opomena. Primer kamo dovodi »demokratizacija« i opomena da se ne mogu kopirati tuđe političke ustanove. *Narod koji hoće da živi mora biti stvaralac a ne imitator.*

Po mladinskom mirovnom kongresu

V dneh od 31. avgusta do 7. septembra se je vršil v Ženevi mladinski mirovni kongres. »Naša misel« je že pred kongresom pisala parkrat o tej stvari; danas pa prikazujemo potek dogodkov, ki so se okoli kongresa odigrali v počitniškem času, ko »Naša misel« ni izhajala.

Da olajšamo našim čitateljem razumevanje kasnejših dogodkov, ponavljamo na kratko začetek akcije, ki se je pred kongresom pričela po vsej Jugoslaviji.

Na kongres v Ženevi je bila od strani organizatorjev — članov Mednarodne Unije za Društvo narodov — povabljen mladina vsega sveta, brez razlike stanu, nazornega prepričanja in vere. Delo kongresa je bilo razdeljeno na štiri komisije, v katerih naj bi se mladina v svobodni diskusiji izrazila o vseh vprašanjih, ki se direktno ali indirektno tičejo miru.

V Jugoslaviji so prvi začeli z mirovno akcijo Zagrebčani. Osnovan je bil Hrvatski pripremni odbor za svjetski omladinski kongres v Ženevi, okoli katerega so se zbrali v pretežni meri komunisti, kasneje pa, ko je izgledalo, da bi bilo možno v Ženevi iznesti tudi hrvatsko vprašanje, je pristopila še Seljačka Sloga. — Jugoslovenske nacionalne organizacije v Zagrebu k sodelovanju sploh niso bile vabljene.

V Beogradu so se za stvar zavzeli izključno marksisti, ki pa niso izvedli nikakvih večjih akcij, ampak so čakali samo na možnost in čas, da odpotujejo v Ženevo.

Na predavanju zagrebskega študenta Frankovića je bil v Ljubljani sestavljen nekak »avljalni odbor za omenjeni mladinski kongres, ki se je pa kmalu na kritisk nacionalnih akademskih organizacij prelevil v Akcijski akademski odbor za mladinski mirovni kongres. Ta odbor je sklical sestanek vseh mladinskih organizacij, kjer je bil izvoljen Akcijski odbor za Ljubljano. Po kratkem obstoju tega odbora so se začele širiti o predstojećem kongresu najrazličnejše vesti — da bo kongres samo skrhno prikrita levičarska manifestacija itd. Radi tega in, pa radi poziva nekoga škofa, so ljubljanske katoliške or-

ganizacije izstopile iz odbora, v katerem so zavzemali njeni delegati važna mesta. Delo, ki je bilo od ostalih zamišljeno idealno, se je kljub temu nadaljevalo, ker so bili mnenja, da pozivi raznih škofov za enkrat še ne morejo biti dokaz, da se bo kongres vršil v onem smislu, kot ga je označeval katoliški tisk. Še več! Ljubljanski odbor je hotel sam priti stvari do dna ter se je obrnil po informacije na razne strani, vendar pa ni dobil nikakega odgovora.

Blizal se je čas kongresa. Ljubljanski akcijski odbor je sklical banovinsko konferenco delegatov vseh akcijskih odborov v Dravski banovini. Konferenca je bila od strani policijskih oblasti zadržana, dasi je policija iskala informacije o kongresu od članov omenjenega odbora. Radi tega se delegacija, ki bi morala biti izvoljena na tej konferenci, ni mogla udeležiti državne konference v Zagrebu, kjer bi zastopala Dravsko banovino.

Državna konferenca se je vršila brez sodelovanja delegatov iz Dravske banovine in sprejela gotove zaključke, za katere pa smo izvedeli šele iz poročila o kongresu, ki ga je izdal zagrebski pripravljalni odbor pred dobrim tednom. Kakšni so bili ti zaključki, bomo imeli priliko videti iz vsebine govorov, ki sta jih imela delegata »hrvatske« in »srbske« mladine na kongresu samem v Ženevi.

Na seji Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij, ki se je teden dni po državni konferenci vršila v Zagrebu, so dobili ljubljanski akademiki dokaze, da kongres v Ženevi res ne bo potekel v onem smislu, kot se je splošno pričakovalo. Te dokaze je izpopolnilo tudi pisanje švicarskih listov, ki so začeli v ostrem tonu pisati proti kongresu in opozarjati oblastva, naj se točno pouče o njem. Na podlagi teh informacij in sklepa Saveza, da se nacionalni akademiki kongresa v Ženevi ne udeležijo, so isti izstopili iz ljubljanskega akcijskega odbora. Sledila so jim tudi ostala nacionalna mladinska društva. O tem koraku je bila obveščena javnost potom časopisja, ki je prineslo od vseh delegatov nacionalnih organizacij podpisano izjavo.

Delegati preostalih društev, ki so bili pretežno levičarsko usmerjeni, so rekonstruirali odbor, ki obstoja še danes.

Po tem koraku delegatov nacionalnih organizacij je prinesel »Slovenec« takoj drugi dan triumfirajoč članek o vsevednosti in načelni orijentiranosti katoliških delegatov, ki so lahko že mesec preje izprevideli, za čemer so morali dezorientirani nacionalisti tavati toliko časa. »Slovenčeva« »gesta« ni mogla nikogar, kdor pozna omenjene ljudi, preseñetiti. Pamfletno pisani napad, ki temelji na potvarjanju in zavijanju dejstev, ne zasluži odgovora.

Kongres v Ženevi se je sestal. Moramo priznati, da je potekel dokaj normalno. Pisanje švicarskega časopisja je zalaglo — oblasti so najvestneje kontrolirale ves potek.

O kongresu samem je pisalo največ švicarsko časopisje, pred nami pa leži tudi poročilo o delu kongresa, ki ga je izdal »hrvatski« pripravljalni odbor v Zagrebu.

Iz Jugoslavije se je udeležilo kongresa osem delegatov — Zagrebčanov in Beogradčanov. Poleg teh so prisostvovali kongresu tudi štirje opazovalci, med njimi predsednik Seljačke Sloge g. Rudolf Herecg. Delegacija, ki ji je predsedoval predsednik hrvatskega pripravljalnega odbora, se je zedinila, da na kongresu iznese stališče hrvatske omladine. To je tudi storila. Govor, oziroma izjava, ki jo je predsednik prečital na plenumu kongresa, zasluži, da si jo ogledamo. Glasi se:

»Dragi prijatelji! V imenu naše delegacije povzamem besedo kot hrvatski omladinec, ker se je mladina vse Jugoslavije sporazumela, da s te svetovne govorilnice naglasi važnost hrvatskega nacionalnega vprašanja. To vprašanje je centralni problem, od čigar rešitve zavisi hodočnost borbe za mir in demokracijo v naši državi. Na žalost hrvatska kmetska omladina, pa tudi slovenska omladina ni tukaj prisotna, dasi je aktivno sodelovala pri pripravah tega kongresa. Vendar upamo, da bo naše tukajšnje stališče odgovarjalo njihovim željam in zahtevam. Nacionalna svoboda in socialna pravičnost ništa, po besedah predsednika Hrvatske Seljačke Stranke dr. Vlatka Mačka, prazen sod, ki bobni; ta pojma vsebujeta bogat socialni in gospodarski program, značita zboljšanje ekonomskega in kulturnega življenja širokih narodnih slojev, posebno omladine.

Srbska omladina, verna svojim demokratskim in nacionalnim tradicijam in zavedajoča se upravičnosti zahtev hrvatskega naroda, podpira z omladino vseh ostalih narodov Jugoslavije, odločno in iskreno borbo hrvatske omladine. Od pravilne rešitve tega vprašanja zavisi namreč usoda demokracije v naši državi, njena vloga kot faktorja svetovnega miru, s tem pa tudi bodočnost omladine naših narodov.

Da se lahko razume posebne zahteve in težnje naše omladine, je treba poznati stanje stvari. Razen problemov, ki so skupni mladini vsega sveta, imamo mi svoje posebne probleme, ki so imeli poseben pomen tudi pri pripravah za ta kongres. Borba za mir je tesno povezana z našo vsakodnevno borbo za svobodo in bitne nacionalne, gospodarske in kulturne zahteve mladega pokolenja. Naša omladina, globoko prežeta z demokratskim duhom in poučena z grenko izkušnjo večletne diktature, je pripravljala ta kongres v duhu demokracije. Omladina vseh tendenc, razen mladine katoliških organizacij, ki radi nevēčnih nesporazumljenj na žalost še ne sodeluje z nami, je bratsko in aktivno sodelovala pri pripravah za to manifestacijo. Omladinski pokreti, ki nastajajo pri vseh naših narodih na nacionalni osnovi, so olajšali edinstvo mladine za mir, napredek in nacionalno enakopravnost. Upamo, da se nam bodo tudi oni, ki se nam dosedaj še niso priključili, pridružili in da bo tako edinstvo naših sil popolno.

Poznate naše borbe: borbe hrvatske omladine, beograjskih študentov, mladih Slovencev in vse naše omladine. Danes zedinjujemo naše sile s silami omladine vsega sveta, odločni, da naredimo

iz naše domovine močan faktor za obrambo nedeljivega miru in organizacije kolektivne varnosti, ostajajoč verni svojim tradicionalnim prijateljstvom, ki jih bomo še učvrstili. Trdno smo odločeni, da odbijemo vsak poizkus, pa naj bi prišel od zunaj ali znotraj, ki bi stremel za tem, da bi se to ne zgodilo.

Ko izjavljamo tukaj svojo voljo, vas, omladinci vseh držav in vseh nazorov, pozdravljamo in upamo, da bomo tukaj konkretno uresničili našo skupno željo: da skujemo močno orožje za obrambo miru — edinstvo omladine vsega sveta!

V prvi komisiji je v diskusiji o dobrih in slabih straneh Društva narodov govoril tajnik delegacije — predstavnik beograjskega pripravljalnega odbora — sledeće:

»Kadar se govori o novem položaju, otvorenem s pomočjo Društva narodov, moramo, kakor vedno, kadar govorimo o organizaciji miru, postaviti v prvo vrsto vprašanje Društva narodov samega.

Tudi tukaj postaja jasno, da Društvo narodov, glavni instrument povojne mirovne politike, često ni odgovarjalo svojim nalogam. To ni bilo morda radi tega, ker bi bil duh, v katerem je zamišljeno, slab, ampak radi tega, ker to društvo ni bilo nikoli Društvo narodov, ampak Društvo držav. Društvo narodov bo postalo šele takrat, ko bo postala njegova politika točen izraz volje narodov, takrat, kadar bodo v njem zastopani narodi.

Narodi hoćejo mir in znali bodo storiti, da zmaga njihova volja. Zato smatra omladina vseh naših narodov idejo »Seljačke Sloge« za svojo; organizacije, ki družijo stotisoče hrvatskih kmotov, ki zahteva, da postane Društvo narodov to tudi zares, in da bodo v njem predstavljeni narodi, ne samo države, med njimi tudi hrvatski narod.

Kot srbski omladinec naglašam to zahtevo hrvatskega naroda, ker hoćemo se enkrat podćrtati, da od svobode in enakopravnosti vseh narodov Jugoslavije, v prvi vrsti pa od zadovoljenja zahtev hrvatskega naroda zavisi, ali bo naša država močan faktor miru v svetu. Zato je vprašanje zadovoljitve težnj hrvatskega naroda ena izmed vezi v nizu mednarodne organizacije miru, zato ima hrvatsko vprašanje danes tudi mednarodni značaj.

Izjavi, ki sta jih podala pred mladino vsega sveta delegata iz Zagreba in Beograda, moramo najenergijeje obsoditi. Vsaka stvar mora imeti svoje mejo. To, kar se je dogodilo v Ženevi, pa presega vse meje resnosti in spoštovanja foruma, na katerem se je to izneslo, pa naj bi bil ta forum še tako enostransko po barvan. Upanje predsednika delegacije, da se bo z njegovimi izvajanji strinjala gotovo vsa jugoslovenska mladina, je in ostane samo upanje (to je gotovo tudi sam najbolje vedel), ker se većina mladine, ki trezno in zdravo misli, ni nikoli in se tudi ne bo spuščala v neresnosti, kot je n. pr. ugotovitev »srbskega« študenta, ki je izjavil, da ima »hrvatsko vprašanje« mednarodni značaj.

V »Naši misli« smo že pisali, kako si različni ljudje različno predstavljajo demokracijo. Posebne vrste demokracija je tudi ona, v kateri so hrvatski omladinci pripravljali udeležbo na kongresu v Ženevi. Ne samo, da k sodelovanju niso vabili nacionalne mladine, šli so v svoji demokraciji še tako daleč, da so jo povsod napadali.

V svojem govoru je predsednik delegacije omenil poleg borbe hrvatske mladine tudi borbe beograjskih študentov in »mladih Slovencev«. »Povej mi, s kom se družiš in povedal ti bom, kdo si,« pravi pregovor, ki tudi v govoru tega gospoda najde utemeljenost. Vemo, kdo so »hrvatski omladinci«, ki so zastopali našo državo na kongresu; vemo, kakšne borbe vodijo beograjski študentje in dobro poznamo tudi »mlade Slovence« — levičarje.

O stvari je spregovoril tudi novi list določene skupine ljubljanskih visokosolcev, ki nosi naslov »1551«. Potem, ko je prinesel poročilo o čehoslovaški mladinski delegaciji, katero zavidno zaradi uvidenosti čehoslovaških oblasti se je

spodtaknil tudi ob sklep jugoslovenske nacionalne mladine, da se mirovnega kongresa vsled predvidenih zlorab ne udeležijo. Obsoja to kratkovidnost ter kliče na odgovornost: »Kdo se danes lahko trka na prsa, da si je pridobil zaslug za to slovenski narodni skupnosti škodljivo delo?«

Pravilno je slutila jugoslovenska nacionalna mladina tendence nekaterih organizatorjev udeležbe jugoslovenske delegacije. To njeno slutnjo potrjujejo za federalistično-separatistični del gornje izjave: marksisti k sreči niso prišli do besede, kljub vsemu velikemu prizadevanju.

Prijateljema v spomin

Dvoje mladih idealnih življenj je prenehalo svojo razvojno pot. Kamniške planine, zavite v tajinstven plašč meglja in potresene z mrzlo-sivimi planinkami ter pokrite s skrivnostno se svetlikajočimi snežišči, so za večno objelo *Mikšiča Mladena* in *Janša Vida*.

Težko nam je zarezala v misel novica, da so po dolgi mučni neizvestnosti našli na strmih gorskih polinah strti dve telesu, dvoje naših prijateljev, dvoje nacionalnih delavcev.

Mikšič je bil izobražen visokošolec in odkritosrčen tovariš. Neutrudljiv je našel obilo dela v akademskem društvu »Jadrano«, še več pa na univerzi, kjer se je uveljavil zlasti pri Akeiji za izpopolnitev univerze in pri mnogih socialnih

Jugoslovenska nacionalna mladina je predvidevala in danes spoznala, da je skupen nastop pred mednarodnim forumom s separatisti in marksisti nemogoč, ker se ti dosledno spozabljajo, da iznašajo predenj vprašanja, ki so naša izključno notranja zadeva in ker nihakor ne pristojajo, da bi se naši zunanji nastopi strnili v enodušno in solidarno obrambo interesov jugoslovenskega naroda in države kot celote.

Če nam bodo bodoče mednarodne mladinske manifestacije omogočale po svojem značaju in resničnem cilju sodelovanje, zahtevamo že danes garancij za spoštovanje tega brezpogojnega načela.

prirreditvah. Z veseljem se je pridružil tudi mladinskim delovnim taborom doma in v inozemstvu. Znanje več jezikov, ga je usposobilo še za mnoge druge naloge.

Tovariš Mikšič, delaven in iskren, po svojem značaju svojstven, bo ostal v lepem spominu vsem, ki so ga poznali.

Istočasno z njim je obstalo srce tudi drugemu vzglednemu »Jadranašu« in nacionalnemu borcu — Janši Vidu. Prijatelj Janšo, polnega zdravja, moči in odločnosti je dohitela bela žena v najlepšem razvoju. Nacionalisti smo z njim izgubili neustrašnega in delavnega priistaša.

Oba prijatelja in tovariša bomo hranili v lepem spominu.

Z naših in tujih univerz

ŽIVLJENJE MED POČITNICAMI

Med počitnicami je zborovala na Bledu in v Zagrebu študentska Mala antanta pod predsedstvom g. Cantakuzena. Sprejela je mnogo važnih zaključkov v pogledu izmene študija, praks in ekskurzij. Jugoslavijo je na sejah zastopal Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij, ki ima mnogo zaslug za poživljenje te že zamrle ustanove in ki je trenutno najdostojnejši predstavnik jugoslovenskih visokošolcev.

★

Istočasno s študentsko Malo antanto je zasedal v Zagrebu tudi širši odbor Saveza jugoslovenskih nacionalnih aka-

demskih organizacij. Razpravljali so o mnogih idejnih in organizacijskih vprašanjih. Glavna skupščina »Saveza« se bo vršila v začetku novembra.

★

Kmalu po seji študentske Male antante in Saveza se je vršil v Sofiji kongres Mednarodne študentske zveze — C. I. E. — Jugoslavijo je tudi tu zastopal Savez jugoslovenske nacionalne akademске omladine. O mnogih zanimivostih in neprijetnih presenečenjih s tega kongresa, kakor tudi o gornjih sejah študentske Male antante in Saveza bomo poročali obširneje prihodnjic.

★

Kultura

O NAŠIH NARODNIH GLEDALIŠČIH V NOVI SEZONI

V naših Narodnih gledališčih se je začela nova sezona dela in umetniških ustvarjanj. Umetniški nivo se vsako leto dviguje, vsako leto opažamo stremenje k izpopolnitvi in vsako leto se kažejo novi veliki uspehi naših igralcev, pevcev in režiserjev. V vsaki predstavi, kakor tudi v celotnem repertoarju se odraža veliki trud in še večja iniciativnost. Pri izbiri repertoarja je treba gledati predvsem na kvaliteto dela, ki je sprejeto v program nove sezone, v nemanjši meri pa je treba posvečati pozornost in okus gledalca. Naši predstavniki gledališča to dobro vedo in v polni meri to tudi upoštevajo.

Če pregledamo repertoarja ljubljanskega in mariborskega Narodnega gledališča, opazimo pestro raznolikost, vendar umetniški čut objektivnega presojevalca v splošnem ne trpi. Vsa izbrana dela so bogata po vsebini in plastičnem prikazu ter zajemljivosti obdelanega problema.

Pri izbiri repertoarja je uprava gledališča tudi na to, da pripravi mladini posebne, predvsem samo njej namenjene predstave. Ta zamisel je pri nas še zelo mlada in še nedograjena. Mladini je posvečena še vse premajhna pažnja. Drugi večji narodi so ustvarili prav za mladino posebna gledališča, kjer jo vzgajajo v pojmovanju in cenjenju gledališke umetnosti.

A. Narodno gledališče v Ljubljani.

V letošnjem repertoarju drame je največ slovenskih del odličnih pisateljev. Slovenci smo zastopani z dvema

izvirnima umetninama: Kreftovim »Matijo Gubcem« in Pahorjevimi »Viničarji«, poleg tega pa je Cankarjev »Za narodov blago« dobil odlično interpretacijo v osebi režiserja Stupice. Srbohrvatski deli sta dve, kar se mi zdi očitno premalo, saj srbohrvaska dramska literatura pri nas itak ni dosti poznana. Poleg slovenskih in srbohrvatskih del so zastopani Čehi (4), Rusi (4), Francozi (2), Španci (1), Angleži (3), Nordijci (1) in Nemci (2).

Opera kaže prav tako pestrost del in narodov, ki so zastopani, kakor drama; umetniški ansambl pa se je pomnožil z mladim tenorjem Ivanom Gorskim. Kot gosta bosta pa nastopala ga. Karena in g. Anton Dermota, ki je angažiran pri dunajski državni operi.

B) Narodno gledališče v Mariboru

Maribor kaže v zadnjih letih močno umetniško gibanje. Cela vrsta pisateljev, pesnikov in slikarjev se je razvila v tej obsejni trdnjavi, ki je še dolgo po osvobojenju vzdihovala pod nemškimi in nemškutarskih vplivom. Nujno je zrastle tudi zahteva po Narodnem gledališču, ki se je prav tako, kakor ljubljansko, razvijalo s presenetljivim elanom, čeprav je preživljalo težko finančno dobo, kakor sploh vsa slovenska umetnost. Umetniško hrepenenje poštvalnih pionirjev je premagalo tudi to težkočo.

Letošnji dramski repertoar je zelo posrečeno sestavljen. V njem so zastopana štiri slovenska dela, Bevkova »Krivda«, Cankarjevo »Poljušanje« v dolini šentflorjanski, Pregljeva »Salve virgo Catharina« in Žigonov »Kadar se utrga oblak«. S slovenskimi deli prekaša Maribor celo Ljubljano. Na repertoarju pa so še srbohrvatska (3), ruska

POLJSKI ŠTUDENTJE V LUČI ŠTEVILK

»Tribune des jeunes generations«, mesečna revija, ki izhaja v Varšavi, prinaša v letošnji avgustovi številki zanimivo razpravo o poljskih študentih. Revija, ki je jako skrbno urejevana in ki se ji ni treba, tako izgleda, boriti s finančnimi težkočami, prinaša stalno jako zanimive razprave in članke, ki so menjaje pisani v francoščini, nemščini in angleščini, posvečene vsem mogočim aktualnim vprašanjem in dogodkom na Poljskem, kakor tudi v inozemstvu.

Oglejmo si par najzanimivejših statističnih podrobnosti omenjene razprave. Številke so vzete iz statistike za l. 1934-1935. V tem letu je bilo na Poljskem 47.329 študentov; med njimi 34.075 moških in 13.354 ženskih, ki so bili vpisani skupno na sedmih poljskih univerzah. Te univerze, med katerimi ima največ slušateljev varšavska — Wolna Wszechnica (svobodna univerza), so poleg omenjene še v Lodžu (950 študentov), Krakovu (6639), Lwowu (5972), Wilni (3542), Poznanju (5145) in Lublinu (935).

Na Poljskem imamo prav za prav, enako kot pri nas, dva tipa visokih šol. Oba je treba strogo ločiti, ker se bistveno razlikujeta: prave univerze in visoke šole raznih strok.

Kar se tiče posejanja in kvantitete slušateljev na raznih fakultetah, je na prvem mestu pravna fakulteta, ki ima na vseh univerzah največ slušateljev — v celoti 12.348. Na drugem mestu je filozofska, najmanj slušateljev imata farmacija in telesna vzgoja.

Večina študentov varšavske univerze posluša veterino, pravniko prevladujejo na univerzah v Krakovu, Lublinu in Lwowu, agronomi pa so v večini v Poznanju.

Študentke se na vseh univerzah zanjajo najbolj za filozofijo.

Poleg omenjenih univerz ima Poljska še nekaj specialnih šol, v celoti 16, kjer se študij slušateljev stalno dviga, kot se dviga tudi na univerzah. Najbolj frekventirana je politehnika v Varšavi, ki je najboljša omenjenega tipa v vsej Evropi. Študij se deli v 5 grup: inženjerska, mehanična, električna, kemična in arhitektonična. Nekaj manjša je politehnika v Lwowu. Med ostalimi specialnimi naj navedemo še nekaj naj-

bolj posejanih: Šola političnih znanosti — Varšava, Kmetijska visoka šola — Varšava, Komercialna visoka šola — Varšava itd.

Mimogrede

PROFESORSKA

ali kako se rešujejo pri nas najtežja vprašanja:

Ko je pred tedni prenočeval glavni tajnik g. dr. Mačka, g. prof. Jelašič neke v Dalmaciji, je izpolnjujoč običajno listino za policijska oblastva, napisal pod rubriko državljanstvo »hrvatsko državljanstvo« in to baje dvakrat podčrtal. Glavni uradni organ JRZ »Samouprava«, je pripisala to dvakrat podčrtano dejanje profesorski pozabljenosti, češ da profesorji ne ozabljajo samo na dežnike, klobuke in »šepajo« z eno nogo po pločniku, z drugo pa po cesti, nego da včasih ne vedo, da je v Jugoslaviji po ustavi državljanstvo enotno. — Posledic seveda tudi v tem, kakor v mnogih drugih hujših slučajih, ni bilo.

Pusti jih, da »hrvatarijo« do skrajnih nedopustnih mej pa boš lahko proglasil »v državi vlada najlepši red in mir« ali »Jugoslavija je postala eldorado za tuje in celo člane vladarskih hiš.«

»STRAŽA V VIHARJU«

Pravkar je izšla l. številka III. letnika lista katoliške mladine. List ostaja dosleden svoji mahničevsko borbeni misiji, samoslovenstvu in ortodoksni katolicizmu. Iz njega posnemamo par značilnejših:

... V tem silnem boju, ki ga vodijo podtalne sile materializma proti duhovni svobodi otrok božjih, smo izbrali mi stražarji sv. Mihaela za zastavonošo in prosimo: Ti vodnik nebeške vojne, satana in druge hudobne duhove v pekel pahni!...

... Kristjani bi marsikje težko trdili, da so sproženi plazovi (proti marksizmu op. ur.) — uspeh njih čuječnosti... je vendar dobro, da usoda sveta ni odvisna le od... budnosti kristjanov...

... Odkar je zadnji Turek zapustil slovenska tla, nas življenje ni vzgajalo več k pravi odgovornosti (po našem mnenju samo nekatere op. ur.). Saj bi nas Nemeč lahko brez večje muje izbrisal, ko bi mu Bog pustil...

(3), češka (3), angleška (5), ameriška (4), nemška (4), eno francosko in dvoje španskih del.

Opereta je zastopana z devetimi deli iz slovanskih in drugih narodnosti.

★

»NAŠA VOLJA«

Pred dnevi je izšla l. številka II. letnika glasila jugoslovenske mladine. List, ki je namenjen nacionalni srednješolski mladini in njenim kmetskimi ter delavskimi vrstnikom, je v preteklem letu uspešno zaoral v ledino. Z izjemo redkih pogrešk ali nedostatkov je »Naša volja« izpolnila pričakovanja. Z novim letom je prevzel urejevanje lista močan sodruštveni krog, ki je »Našo voljo« tesno zblizal z »Našo mislijo« ter s tem omogočil organsko povezanost najmlajših z nami, ki stojimo že v javnem nacionalnem in političnem življenju ali vsaj na njegovem pragu.

»Naši voljci« se močno pozna, da je pritegnila v svoj sodruštveni krog novih mladih moči. Kakor doslej, hoče tudi v bodoče služiti list neomajno visokim nacionalnim in političnim idealom Kralja-Mučenika ter izraža globoko ljubezen in vdanost Njegovemu mlademu nasledniku, kateremu posveča vse svoje vzgojno delo. »Naši voljci« želimo v tem plemenitem prizadevanju najlepših uspehov.

Predvsem želimo, da bi našla pot v roke prav vseh študirajočih kmetskih in delavskih mladih nacionalistov. Vsakdo izmed njih mora najti v vsebini »Naše volje« svoje glasilo, da jo bo vzljubil in se je oklenil.

★

Znani španski književnik Unamuno je izjavil uredniku pariškega »Matina«

med drugim tudi to-le: »Niti državljanske vojne v srednjem veku niso bile tako zverinske, kakor so sedanji boji v Španiji. V Španiji je danes samo še vojska zaščitnica reda in miru, vse drugo pa so razbojniki, roparji in požigalci.« Unamuno je pobegnil v Francijo.

★

Proslava stoletnice rojstva skladatelja Davorina Jenka. V nedeljo 20. septembra t. l. se je vršila proslava stoletnice rojstva Davorina Jenka, skladatelja jugoslovenske narodne himne. Jenkova slava sega tudi preko najožje domovine. Srbi ga prištevajo med svoje najboljše in najplodovitejše skladatelje. Črpal je iz narodnih pesmi in zato je ostal tako blizu narodu v svojih skladbah, da so nekatere ponarodele. Proslave so se udeležila skoraj vsa nacionalna in kulturna društva, saj je bil Davorin Jenko veliki zblizovatelj Srbov in Slovencev.

★

V Pragi je umrl pisatelj Nemirovič Dančenko. Rojen je bil v Tiflisu dne 23. decembra 1844. Najprej je bil častnik v ruski armadi, kasneje pa se je posvetil popolnoma literaturi. Nemirovič-Dančenko je bil izredno plodovit pisatelj. Napisal je nad 350 zvezkov svojih del. Pisal je pesmi, povesti, romane, potopise, bavil se je torej z vsemi panogami literature. Njegova dela so pisana izredno živahno, plastično in v vseh se izraža globok smisel za naravne lepote. Najbolj znana njegova dela so: »Spanija«, »Pri oceanu«, »Solvka«, »Za polarnim krogom« in »Leta hojave«. Znan je bil tudi kot novinar. Njegova dela so prevedena v mnoge tuje jezike. Efa

Pisoc o novem visokoškolskem listu »1551« piše: »Ne Moskva, ne Rim — Ljubljana — tako zaključujejo uvodnik. Ob tem čudovitem geslu nam je šlo malo na smeh, ker nas je spomnilo enake dialektične formule, ki je zagledala beli dan v nekem jugoedinstvenem lističu: Ne Moskva, ne Rim — Oplena«...

Ne zanima nas spodtkanje ob prvo formulo, pač pa nas žali oni smeh. Da, Vam ukovane duše in zvite hrbtenice, ki ne morete iz jugoslovenske zemlje črpati sokov za svojo rast, ki na njej ne najdete smisla svojemu bitju, vam gre pri tem na smeh. Vaš internacionalizem vas veže v vseh področjih udejstvovanja, vam zastira zdrav pogled in Vam dela absurdno vsako pogumno misel in vsako vrednost, ki je samo naša in s katero lahko postanemo prosti vseh zunanjih vezi. Vemo, samo nekje drži za vas: credo quia absurdum.

»1551« — AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

V Ljubljani je izšel nov akademski list — tednik. Vodilno geslo si je zapisal v naslovu: »1551« — leto, v katerem je izšla prva slovenska knjiga. Prav tja h korenini slovenstva se je vrnil, da bo z njo črpal sokov za svojo »pravilno« in »uspešno« rast. Pa to ni reakcionarnost, nego napredek. To ni priznanje, nego zanikanje in obsodba našega razvoja. Retourneous... tja h Trubarju! Prav isti poziv, ki smo ga čuli iz ust govornika ob skromni proslavi ob spomeniku v tivolskem parku. Značilno za

Trenutci istinite borbe za domovinu

Retki su i zato ozbiljni trenutci kada se setimo kako vreme prolazi brzo i kako nam život potiče skoro bez vidne koristi. Kada god pravimo širokopotezne načerte životnog programa zaboravljamo na terete i prepreke, na prolaznost oduševljenja i na čuvstvo tragike, koje je svojstveno svakom čoveku visokih težnji. S toga sva naša dela, proizšla iz našoj težnji, pa čak i ona najbolja, ne nađu kompromisa sa našim idealizmom subjektivnih stremljenja, stremljenja koja nas potiču da ovekovečimo našu duhovnu egzistenciju. Posle iskušenog čuvstva da smo mnogo želeli i hteli a malo postigli, obuzima nas psihička depresija, prouzročena moralnom krizom da nas je život prevario, jer smo u njemu našli mesto sreće — obmanu, mesto ljubavi — mržnju, mesto smeha, veselja i sunca — suze, uzdahe i tamu. Onda, kada smo mislili da plovimo po visokoj azurnoj atmosferi — kupali smo se u mutnoj vodi.

Retki su i zato ozbiljni ti trenutci, ali so često puta i dobrodošli, jer nas vraćaju na stazu realnosti i samokontrole. Kao reakcija spasilački nam odlakne dušu nova misao, koja progovori i izvuče nas iz mračnih čuvstava: — čoveče, nisi rođen da preosnoviš celi svet, nisi da menjaš položaj planina i mora; rođen si da uzoreš jednu jedinu brazdu u njivi čovečanstva — ako uzmogneš, a ako ne, biće ti oprosteno. Budi dobar i pošten sin svoje domovine i brazdu češ uzorati!...

Često puta našu mladost razbije orkan nedaća, nemaštine i patnji, jer se o nama niko ne pobrine ranije, nego kada klonemo. Tada nas počnu da ismejavaju ili teše, a onda, kada je dockan, pokažu dobru volju da nas uzdignu i pomognu. Baš u tim trenuteima rešava se naša sudbina ako se odlučimo na sve, pa čak i na ropstvo tuđoj volji i prodamo đavolu svoju dušu da bi se oslobodili svoga teškog položaja.

I tako se katkada desi da poneko između nas o time trenuteima istinite borbe izda sebe, svoj ideal i moral i postane oruđe u korist rušilaca domovine i bratske ljubavi. Pak pravi omladinac, kada ga životni vihar obori, ne čeka da ga drugi podigne; ustane sam na svoje noge i strpljivo korača napred ka svome cilju.

obremenjeno miselnost vseh ki krčevito zanikajo organsko pot, ki vede od leta 1551. mimo vseh pomembnih kulturnih in političnih mejnikov Slovencev k narodnemu in državnemu edinstvu Jugoslovanov.

S svojim uvodnikom se nam kaliber »1551« predstavlja s približno istim programom kot nekdanji »Akademski glas«. Kar na kratko povedano, »pošteno se jim zdi, da je program njih dela tak, da bi morali biti pri njem združeni vsi Slovenci«.

Ob zaključku svojega uvodnika ponesrečeno pristavljajo izdajatelji, da se bodo v razmerah kot so, »trdovratno borili proti vsaki znamki, ki bi jim jo skušali pritisniti.« Ugotavljajo, da so bili časi, ko so te obremenili s »samoslovencem« ali »slovenoborcem«, danes pa da so v modi nove znamke. Nas je presenetila ta slaba »diplomatska« poteza »1551«. Znamko vam ne bomo pritisnili mi, ker si jo boste sami s svojim delom in pisanjem. Po svoji vesti vas bomo objektivno cenili in postavili v predal, za katerega se boste sami odločili. Priznavamo pa, da nam precej prazna l. številka še ne omogoča definitivne opredelitve.

Če se je novi list odločil, da z nekega višjega — apolitičnega vidika zasleduje interese prvenstveno univerze in vse ožje domovine, potem naj se zaveda dolžnosti, ki jih ima pred akademsko skupnostjo. Če pa misli drugače, potem naj odločno izpove svoj confiteor in nosi zanj tudi posledice in nam dovoli izreči naše mnenje.

Na svakom našem koraku postoje opasnosti i zla u ružnom obliku. Takvih zla se znamo kloniti, jer ih vidimo. Ali od onih što ih ne vidimo često puta patimo, jer ih upoznamo tek pošto ih pretrpimo i iskušimo. Najveće opasnosti za nas su pak ona zla, kojima je društvo slabog morala naturilo lepu formu da bi bila privlačnija. Njih, na žalost, upoznajemo u trenuteima kada nas obvladavaju i da bi ih odklonili treba da iskreno i istinito povedemo borbu tako, da ne samo obranimo sebe od pretečeg zla, već da ga iskorenimo sasvim da ne bi škodilo drugome.

Postoji jedno veliko pitanje koje nam se nameće svakodnevno: da li treba održati životni optimizam i idealizam? Sva naša gorka iskustva govore protiv njih. Samo želja za pravdom i istinom, za čistom ljubavlju prema domovini opravdava nam da su optimizam i idealizam naša odlična svojstva, koja nam pomažu da održavamo i pravilno usmerujemo naše misli i naše delo ka neegoističnom, opšte korisnom cilju.

Ne smemo nikada zaboraviti da je istinita borba za dobro domovine danas najnužnija, jer delo onih koji danas optužuju i zavadjaju naš narod i pokušavaju da i nas pokolebaju, urodilo je delimično plodom. Svakako, ne treba kod toga da preteramo u nekom samoubrazevanju da smo eto mi baš oni na kojima jedino leži sva sudbina domovine. Od nas se mora bar najmanje tražiti to da se uspešno branimo od životnog razočarenja, da steknemo smisao za pravilan i koristan rad, pa tek onda da ispravljamo druge. Tako ćemo moći da uzoremo bar jednu brazdu, da bi se videlo da živimo korisno.

Žurno, žurno, jer vreme prolazi; neka nas niko ne prevaziđe u požrtvovanju i ljubavi prema domovini...
ŽC.

Mladina,

čitaj svoj list
»NAŠO MISEL«!

Pokažite

to številko
svojim znancem!

Mučenje

Pripoveduje dr. B. Solonjevič, ki se mu je posrečilo l. 1934. zbežati iz koncentracijskega taborišča na sovjetsko-finski meji. Članek prikazuje metode uveljavljenja komunistične justice v zloglasni »hiši na Lubjanki«, jetnišnici GPU.

Obupno dolgi večer. Spati se ni dovoljeno; premetavam se po moji »kameniti vreči« ter se skušam zaposeliti s kakršnikoli umstvenim delom, kajti po pravilih ječ GPU jaz nimam pravice iti na sprehod, dobivati knjige in papir, še manj pa sprejemati obiske. Da skrajšam neskončne ure, rešujem matematične probleme, se vadim v prevodih v tuje jezike ali obujam v spominu znana književna dela. Domišlja velikih književnikov prenaša misel v drugo, svetlo življenje in pomaga pozabiti hudo sedanjost.

Nenadoma zazveni ključavnica. Železna vrata se počasi odpro in v sobico pripeljejo majhnega človeka, ki se plašno ozira naokoli, kakor da ne verjame, da je v ječi. Nato se vrata zopet zapro in jaz radovedno ogledujem novega kolega.

To je mali, debeli človek, precej dobro oblečen, kateremu se pozna, da je dobro živl. Sedaj je njegov obrat, debel obraz pokrit z izrazom brezmejnega strahu.

— Kako je to? Kje smo? Kje sem jaz? — vprašuje on, in čutim, da ne toliko mene, kot samega sebe.

Po njegovem vedenju spoznam v njem »novince«, kar se tiče ječ. Po polurnem razgovoru se nekoliko pomiri in mi izpriča svojo nesrečo. On je časnikar, komunist. V družbi nekih svojih kolegov, je pod vplivom dobre kapljice izražal svoje mnenje o strankini politiki; prisega mi s histerično odkritosrčnostjo, da v njegovih mnenjih ni bilo niti peščice »kontrarevolucionarne« usmerjenosti. Na lovu na opozicionarje je GPU ujela to družbo. Tako je tudi on prišel v njene ječe in sedaj v obupu preklinja svojo neumno nepazljivost...

— Zakaj sem le šel v to družbo! — vzdihuje on. — Saj nisem opozicionar, popolnoma sem nedolžen... Moja nesrečna žena je ostala brez koščka kruha... Moj Bog... Moj Bog...

Moje besede ga pomirijo in posreči se mi, da ga pregovorim, da se vleže k počitku. Toda mirno zaspati v ječi GPU

je malodane nemogoče za vznemirjene živec. Nočni mir se vsak čas prelomi z groznim kričanjem, blaznim vpitjem in smehom, z nekimi nedoločenimi zvoki. Zamolklo vpitje se približuje, se sliši tik zraven vaše sobe in čez nekaj trenutkov mimo vrat s hrupom nesejo ali vedejo neko žrtev. Ta usodni hrup pri naših vratih deluje na mojega »sostanovca« kot udarec biča. Zdrami se in me z drhtečim glasom sprašuje:

— Kaj je to? Kaj je to? Tam ubijajo?

— Ne, ne — tolažim ga jaz s prvim pojasnili, ki mi je padlo v glavo: — najbrže so pripeljali kakega pijanca.

Saj mu ne morem reči resnice. Mar smem njemu, »novincu«, pojasniti, da so nekoga peljali na strelišče in da se sedaj v kleti — morebiti prav pod našo sobo — zviža ta človek v zadnjih krčih, na krvavih tleh...

Toda neglede na moje pomirjujoče govorjenje debeli venomer pogleduje vrata in okence na njih. To okence izgleda kot oko krvoločne živali, ki hladno opazuje iznemoglo žrtev, predno jo požre.

Nenadoma se sliši lahno žvenketanje ključev, vrata se težko odpro in na pragu se prikaže paznik.

— Čigavo ime se začne s črko G?

— Kaj? — nervozno vprašuje novinar.

— Vidim, da komaj razume vprašanje paznika.

— Kako je vaše ime?

— Moje ime je Gaj... Kaj pa rabite?

— Pojdite »brez stvari«, — pravi hladno paznik. Vidim, da je moj nesrečni tovariš v obupu. Kam ga naj peljejo ponoči?

— Nikar se ne bojte, prijatelj, — mu pravim jaz: — na izpraševanje vas peljejo, — preiskovalni organi pogostokrat delajo ponoči. Bodite mirni. Vse se bo dobro končalo...

Že se je svitalo, ko me je zbudilo žvenketanje ključev, in ugledal sem bled, drhteč obraz Gaja, ki se je vrnil »domov«. Izčrpan se je zgrudil na deske in zamrmral:

— Moj Bog, saj nič ne vem... oni pa vpijejo..., grozijo z revolverjem... Kako čem vedeti?... Zahtevajo, naj priznam: pravijo, da me bodo streljali — jaz pa nič ne vem. Zakaj, moj Bog, zakaj?... (Konec prihodnjic)

Akademik in šport

Zmaga fašističnih držav na olimpijskih igrah v Berlinu ni bila mogoče domena, kakor je pisal pred kratkim neki ljubljanski tednik, pač pa je plod sistematičnega načrta, po katerem deluje ves športni sistem. Od najnižjih pa do visokih šol je mladina po učnem načrtu primorana, da se športno udejstvuje. Že po par letih je videti, da uspeh ni izostal. Ne samo, da so rezultate v posameznih panogah popravili in da je število posameznikov, ki je v stanu te rezultate še nadalje popravljati, izredno naraslo, tudi borbenost se je povečala. Vedeti je namreč treba, da fašistične države s pomočjo športa mladino uvajajo v popolnoma vojaške panoge. V tem je zasluga, da se je baje morala italijanske vojske nekoliko dvignila.

Ponekod je vsa zadeva nekoliko pretirana, kar se vidi posebno v tem, da mora dijak, ki je dovršil srednjo šolo, za vstop na univerzo polagati še posebni praktični izpit iz važnejših športnih panog. Naša država bo v kratkem, kot se čuje, izdala zakon, ki bo uvedel telesnokulturne panoge na srednjih in visokih šolah.

Če pogledamo reprezentance držav zmagovalk na letošnjih olimpijskih igrah, vidimo, da je v teh veliko število akademikov, oziroma ljudi akademskih poklicev. Amerika bi brez teh ljudi ne pomenila nič. Univerzitetni centri Amerike, Anglije, Japonske producirajo ne-

nehoma izboren športni material. Ti dijaki niso takšni, kot jih pozna svet iz romanov, ni več Bohemov, nič fantastov. Ta mladina ne misli na drugo kot na študij in šport. Ko se dijak vrne s športnega prostora ali duševnega dela, mu ni do sentimentalnih izprehodov, sestankov pod okni ali za vogli, temveč hoče samo počitka. Športno navdušenje prevzema vse. Seveda so univerzitetna poslopja temu primerno urejena. Obdajajo jih številni krasni športni prostori za razne vrste športov. Vse klube in športne organizacije vodijo dijaki sami, profesorski zbor opravlja samo nadzorne funkcije. Vidimo torej, da so ti dijaki v stalnem stiku s profesorji ne samo pri študiju, ampak tudi pri športu. Pri nas pa profesorji še vedno dajo čutiti, da so razred zase, še vedno so jim figure iz »latinske četrti« ljubše, kakor izklesano telo in značaj modernega študenta.

Tudi na naši univerzi imamo študentske klube, vendar se ti bistveno razlikujejo od klubov drugih univerz. Točno povedano so to karikature akademskih športnih klubov: brez potrebnih prostorov, brez strokovnjških trenerjev, brez denarja, posebno pa brez ljudi, ki bi poznali smisel športne ideje. Pri nas se n. pr. marsikateri akademik hvali s tem, da postavlja rekorde v pijančevanju.

Potem pa še iščemo neuspehe naših športnikov!